

UCHWAŁA

Dnia 6 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z wniosku I. S. i D. S.
przy uczestnictwie P. S. G. sp. z o.o. z siedzibą w W.
o ustanowienie służebności przesyłu
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 6 czerwca 2014 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w G.
postanowieniem z dnia 13 stycznia 2014 r.

"Czy w sprawie o ustanowienie służebności gruntowej za wynagrodzeniem odpowiadającej treścią służebności przesyłu wszczętej na podstawie art. 305² § 2 k.c. z wniosku właścicieli nieruchomości - następuje nabycie na rzecz uczestnika przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu - wobec wykonywania przez uczestnika (poprzedników prawnych) uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.) stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania?"

podjął uchwałę:

Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł

prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 13 maja 2013 r. ustanowił na nieruchomości stanowiącej własność I. i D. S., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr 631/14 położona w K., dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr ...77065/7, na rzecz każdorazowego właściciela urządzenia przesyłowego - gazociągu, służebność przesyłu polegającą na utrzymaniu gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 i korzystaniu z niego zgodnie z przeznaczeniem w pasie gruntu o szerokości po 2 metry z każdej strony osi gazociągu oraz zasądził od W. S. G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz wnioskodawców I. i D. S. solidarnie kwotę 14.065 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Ustalił, że I. i D. S. są właścicielami opisanego nieruchomości. Wojewoda [...] decyzją z dnia 15 kwietnia 1983 r. ustalił miejsce i warunki realizacji inwestycji dotyczącej budowy gazociągu wysokiego ciśnienia, a decyzją z dnia 8 listopada 1983 r. udzielił pozwolenia na jego budowę. Naczelnik Gminy K. dnia 27 lipca 1983 r., na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64; dalej: "u.z.t.w.n."), wydał Zakładowi Gazownictwa i Górnictwa Nafty i Gazu - Przedsiębiorstwu Państwowemu w P. zezwolenie na przeprowadzenie gazociągu G. – W. – D. przechodzącego przez nieruchomości położone w Gminie K. Na nieruchomości I. i D. S. znajduje się gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 o długości 52,5 m. Prawidłowa eksploatacja gazociągu wymaga udostępnienia strefy o łącznej szerokości 4 m, a łączny obszar, na którym jest wykonywana służebność, wynosi 210 m². Dodatkowo na obszarze 350 m² jest wyłączona możliwość zabudowy i sadzenia roślin.

Sąd Rejonowy podkreślił w szczególności, że w niniejszej sprawie początkowo między stronami była sporna wyłącznie wysokość wynagrodzenia za ustanowienie na nieruchomości wnioskodawców służebności przesyłu, w toku zaś postępowania uczestnik zmienił stanowisko i wnosił o oddalenie wniosku w całości, wskazując na istnienie na nieruchomości wnioskodawców służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Zdaniem Sądu Rejonowego, z art. 35 i art. 36 u.z.t.w.n. nie wynika ustanowienie na nieruchomości służebności gruntowej

odpowiadającej treści służebności przesyłu. Wydanie decyzji na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. może świadczyć o dobrej wierze w kontekście możliwości zasiedzenia służebności przesyłu (czy też służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu), jednakże nie może być traktowane jako źródło powstania służebności.

Wnioskodawcy i uczestnik wnieśli apelacje od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w G. przy rozpoznawaniu apelacji powziął wątpliwość wyrażoną w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 35 u.z.t.w.n. znajdował się w rozdziale 5 u.z.t.w.n. zatytułowanym "Szczególny tryb wywłaszczenia" i stanowił, że organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogły za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnicy), zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń (ust. 1), a osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługiwało prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją (ust. 2). Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne zostało już przekonywająco wyjaśnione w uchwale składu siedmiu sędziów tego Sądu z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (dotychczas niepubl.), zgodnie z którą wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. W obszernym uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił m.in., że decyzja mająca podstawę w art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) wywołuje trwałe skutki nie tylko w tym sensie,

że nie można ich dowolnie odwrócić, ale i w tym sensie, że nie konsumują się one przez jedno doniesie dla obrotu prawnego zdarzenie (jak np. w typowym wywłaszczeniu – odjęcie prawa własności). Decyzja ta prowadzi do wywłaszczenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa. Przedsiębiorca korzystający z urzędzeń przesyłowych przystępuje do wykonywania uprawnień, jakie dla niego wynikają z ustaw wywłaszczeniowych nie „obok” właściciela, niejako wytyczając sobie zakres władztwa nad cudzą nieruchomością działaniami manifestowanymi na zewnątrz (co jest właściwe dla posiadacza służebności gruntowej), ale w obszarze, w którym właściciel został ograniczony w przysługującym mu prawie w interesie publicznym i na rzecz Państwa. Zakres uprawnień, jakie przysługują przedsiębiorcy przesyłowemu po wydaniu w stosunku do właściciela nieruchomości decyzji na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) determinowała i determinuje ustawa (art. 35 ust. 2 u.z.t.w.n. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), a od dnia 1 sierpnia 1998 r., tylko co do wejścia na nieruchomość w celu przeprowadzenia konserwacji urzędzeń, musi on mieć podstawę w umowie z właścicielem lub w decyzji administracyjnej (art. 124 ust. 6 u.g.n.). Działania przedsiębiorcy korzystającego z urzędzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomość i podejmowanie w stosunku do własnych urzędzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie (art. 35 ust. 2 u.z.t.w.n. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), albo w decyzji, dla której podstawę tworzy art. 124 ust. 6 u.g.n. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, których wykonywanie mogłoby doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, w zakres której wchodziłoby uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy, w pełni podzielając stanowisko zajęte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.

